

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ စာတမ်းတို

၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ

အကျဉ်းချုပ်

ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ စာတမ်းတိုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ပုံမှ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အာဏာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အစီအစဉ်အခင်းအကျင်းများနှင့် ဖော်ပြပေးထားပါသည်။ အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များနှင့် အာဏာကို ခွဲဝေနေရာချထားရာတွင်ဖြစ်စေ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်လက္ခဏာတို့ကို အသိအမှတ်ပြု လက်ခံရာတွင်ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခြင်းများ ရှိပါသည်။ ယင်းသို့ ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ရာတွင် နယ်မြေအပိုင်းအခြားများကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာအစီအစဉ်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအားပြောင်းလဲ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်း၊ ပဋိပက္ခမှ စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ခြင်းတွင် အတိမ်းအစောင်း မခံနိုင် လောက်အောင် အရေးကြီးလှပါသည်။

စာရေးသူအကြောင်း

Tom Ginsburg သည် ချီကာဂိုတက္ကသိုလ် ဥပဒေကျောင်းတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ Leo Spitz ပါမောက္ခတစ်ဦးဖြစ်ပြီး American Bar Foundation ၏ သုတေသနအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ International IDEA ၏ အကြီးတန်း နည်းပညာဆိုင်ရာ အကြံပေးတစ်ဦးအဖြစ်လည်း တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက် ရှိသည်။

ရှင်းလင်းချက်

International IDEA ၏ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုများသည် တစ်စုံတစ်ရာသော အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများနှင့် သီးခြားကင်းလွတ်ပါသည်။ ယခု ထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသောအမြင်များသည် International IDEA ၏ အမြင်များကို ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။ ယင်း၏ သုတ်အဖွဲ့ဝင်များ၊ အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်များ ၏အမြင်များကိုလည်း ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

ယခုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံများနှင့် ဒေသများ၏ အမည်နာမကိုးကားချက်များသည် ဖော်ပြ ထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ မူဝါဒ၊ သို့မဟုတ် တရားဝင် အဆင့်အတန်းနှင့် ပတ်သက်၍ International IDEA ၏ တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်ကို ကိုယ်စားမပြုပေ။

ယခုထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသောအမြင်များသည် နော်ဝေ နိုင်ငံခြားရေးရာဝန်ကြီးဌာနနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့၏ အမြင်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားခြင်းမဟုတ်ပေ။

နယ်မြေပိုင်းခြားထားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုံစံအခင်းအကျဉ်း Constitutional Design for Territorially Divided Societies

Tom Ginsburg

၁။ နောက်ခံအကြောင်းအရာ

ပိုင်နက်နယ်မြေအပိုင်းအခြားများသည် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ဖြစ်လာပါသည်။ ယင်းသို့သော နယ်မြေ အပိုင်းအခြားများသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများနှင့် တစ်ပြည်ထောင်နိုင်ငံများ နှစ်မျိုးစလုံးတွင် ရှိပါသည်။ ယင်းနယ်မြေ အပိုင်းအခြားများတွင် ဘာသာရေး၊ ဘာသာစကား၊ သမိုင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ် လက္ခဏာ၊ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များအပေါ်အခြေခံသော ပိုင်းခြားမှုများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ယင်းနယ်မြေများသည် နိုင်ငံတစ်ခုတည်းအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံများစွာအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ ဒေသ တစ်ခုအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ နယ်မြေပိုင်နက်သည် အချုပ်အခြာအာဏာ ပိုင်စိုးမှုတို့နှင့် နီးနီး ကပ်ကပ် ဆက်နွယ်နေသောကြောင့် နယ်မြေပိုင်းခြားမှုများသည် သူပိုင်ကိုယ်ပိုင်အငြင်းပွားမှု မြင့်မား သောပြဿနာများဖြစ်လာပြီး နိုင်ငံရေးအသိုက်အဝန်း၊ အမျိုးသားအမှတ်လက္ခဏာနှင့် အချုပ်အခြာ ပိုင်နိုင်ငံဖြစ်မှုဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု၏ အဓိကပဟိုချက်ဖြစ်လာပါသည်။ ယင်းပိုင်နက်နယ်မြေ အပိုင်းအခြားများသည် မကြာခင်ဆိုသလို ထိလွယ်လှလွယ်ဖြစ်ပြီး တင်းမာမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ နယ်မြေပိုင်းခြားမှုများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အဓိကကျသော ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ နယ်မြေအပိုင်းအခြားကို အခြေခံသော လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခကိုဖြေရှင်းရာတွင် တိုင်းပြည်အသီးခြား နယ်မြေများတွင် စုစည်းနေထိုင်ကြသော အုပ်စုများ၏ တောင်းဆိုမှုများကို ဖြည့်ဆည်းရန် နိုင်ငံကိုနေသားတကျ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများ၌ ပိုမို ခိုင်မာ သော သဘောထားအမြင် ဖော်ထုတ်ခွင့်ရရှိရေး၊ အဆိုပါအုပ်စုများတွင် ပါဝင်သူများ၏ ဘဝနှင့် သက်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုချမှတ်ရန် ကိုယ်ပိုင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုမိုရရှိရေး၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် ဘဏ္ဍာငွေများကိုခွဲဝေနေရာချထားရာတွင် ပိုမိုကြီးမားသောဝေစုရရှိရေး၊ မတူကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှု

Box-1

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်သော တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များ ဖွဲ့စည်းပုံ

မြန်မာနိုင်ငံကို စုစုပေါင်း အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေ ၂၁ ခုဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်။ ပြည်နယ်ခုနစ်ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီး ခုနှစ်ခု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသခြောက်ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ တစ်ခုတို့ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရနယ်မြေ ခြောက်ခုအနက်တစ်ခုမှာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် တည်ရှိပြီး၊ ကျန်ငါးခုမှာ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် တည်ရှိသည်။ သမ္မတ၏တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ အဖြစ် အချို့သောနယ်မြေများကို ရွေးချယ်သတ်မှတ် နိုင်ရန် အခြေခံဥပဒေက သမ္မတကို ခွင့်ပြုပေးထားသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် နိုင်ငံ၏မြို့တော် နေပြည်တော်သည်သာ တစ်ခုတည်းသော ပြည်ထောင်စုနယ်မြေဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စု၏ နယ်နိမိတ်ကိုဖြစ်စေ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များ၏နယ်နိမိတ်ကိုဖြစ်စေ ပြင်ဆင်သတ်မှတ် နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ လေးပုံသုံးပုံ၏ နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်အတည်ပြုချက် လိုအပ်သည်။

ကိုးကား ။ ပုဒ်မ ၉(က) ၊ ၅၆ ၊ ၅၇(က) နှင့် (ခ) ၊ ၅၂(ဃ)၊ ၅၃(စ) ၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)။

များကို အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် အကာအကွယ်ပေးရေး စသည့်အရေးကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်မှုရှိနိုင် ပေသည်။ နောက်တစ်ပိုင်းမှာ မတူညီသောတိုင်းသူပြည်သားများကို နိုင်ငံရေး အသိုက်အဝန်း၏ ညီမျှသောအဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း အသိအမှတ်ပြုလက်ခံရေးနှင့် နယ်မြေအပိုင်းအခြား အလိုက် စုစည်းနေထိုင်ကြသည့် အုပ်စုများကို စာသင်ကျောင်းများနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဆွေးနွေး ပွဲများတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား သုံးစွဲခွင့်ပြုရေးတို့နှင့်လည်း အကျိုးပတ်သက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုံစံ အခင်းအကျင်းအပေါ် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းများကို သွယ်ဝိုက်ရိုက်ခတ်မှု ရှိနေမည်မှာ မလွဲဇာန်ပင် ဖြစ်သည်။

တစ်ဖက်စွန်းတွင် နယ်မြေအပိုင်းအခြားများသည် ပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက် ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ယင်းနှစ်ခုစလုံးနှင့်ပတ်သက်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်စွန်းတွင် မည်သည့်ဒေသဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကိုမျှမပေးဘဲ ဗဟိုက ချုပ်ထားသည့် တစ်ပြည်ထောင်နိုင်ငံတွင် ပေါင်းစုထားမည့်အလားအလာလည်း ရှိနေသည်။ ယင်း အစွန်းနှစ်ဖက်ကြားတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသောဖွဲ့စည်းပုံစနစ်များ များစွာရှိပြီး ယင်းတို့က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပုံစံအခင်းအကျင်းကို စနစ်တကျစုစည်းရေးဆွဲရန် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ၊ တာဝန်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အဆင့်အတန်းများကို ခွဲဝေနေရာချထားပေးခြင်းက နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတာဝန်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ခွဲဝေနေရာချထားမှုလုပ်သောအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် သဘောတူညီချက်များ ကို အချိန်နှင့်အမျှ မည်သို့ပြောင်းလဲနိုင်သည့် ယင်းတို့ကို မည်သို့စောင့်ကြည့်စစ်ဆေး၍ အာဏာ သက်ရောက်စေမည် စသည့်ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်း တို့၏ ခိုင်မာစွဲမြဲမှုအနေအထားကို အကြောင်းပြု၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအနေဖြင့် ပုံမှန် ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများထက် အခြေခံဥပဒေပါကတိကဝတ်များအပေါ် နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံခြားသား များ၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုပိုမိုရရှိရန် ထည့်တွက်ရပေသည်။ သို့မှသာ ခါးသည်းနာကြည်းစရာ ပဋိပက္ခ များနေကတည်းတွင် အုပ်ချုပ်မှုအစီအမံများကို တည်ငြိမ်မှုရှိစေရန် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၂။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း - ဖက်ဒရယ်စနစ်

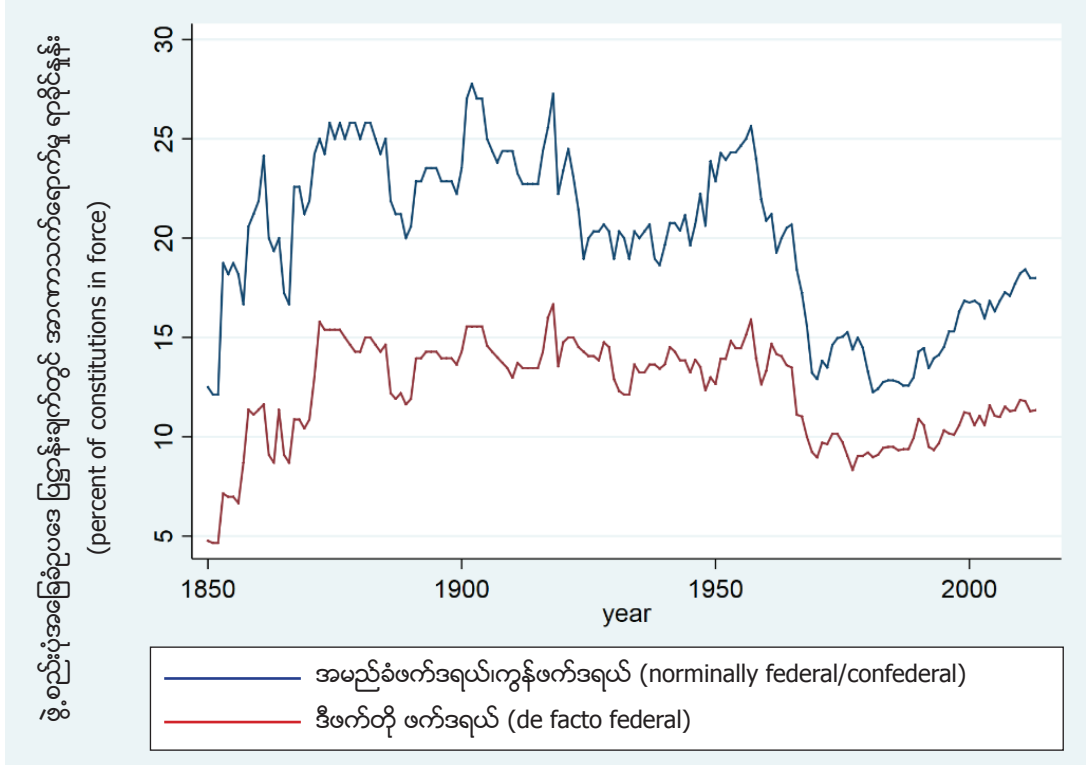
ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (constitutional federalism) သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ နယ်မြေမတူညီမှုများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အမျိုးအစားကွဲပြားမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဘုံလုပ်နည်းစနစ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ရပ်တွင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပိုသော ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များကြား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗဟိုကဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်လျှင်တောင်မှ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ၏ဥပဒေများအနေဖြင့် ဆက်လက်တည်တံ့နိုင်သည့် အကြောင်းအရာတချို့ ရှိပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုစီမံကိန်းမှ ရရှိသည့်အချက်အလက်များ အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ဖက်ဒရယ်ဟူသော စကားရပ်ကို တိတိကျကျသုံးစွဲထားသော်လည်း သဘောတရားအရ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် နိုင်ငံအားလုံး၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အမည်ခံဖက်ဒရယ်စနစ် သာဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ဖက်ဒရယ်ဟူသော စကားရပ်ကို အတိအလင်း ဖွင့်ဆိုထား သော်လည်း ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းသာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်ဟု ဆိုနိုင်မည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဟူသောစကားရပ်ကို မသုံးစွဲထားသည့်တိုင် ဗီတို သို့မဟုတ် အဆုံးသတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည့် မူဝါဒရေးရာအရ သတ်မှတ်ထားသည့်နယ်မြေ တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခု ထက်ပို၍ ရှိသည့်လက်အောက်ခံနယ်များလည်း ရှိနိုင်သည်။ ပုံ - ၁ က ကမ္ဘာပေါ်တွင် ခေတ်အဆက် ဆက် ဖက်ဒရယ်စနစ်ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှုကို ဖော်ပြထားသည်။ အပြာရောင်မျဉ်းက အမည်ခံ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများကို ဖော်ပြထားပြီး အနီရောင်မျဉ်းမှာ အထက်တွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လက်တွေ့ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးနေသောနိုင်ငံများကို ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။

အရေးကြီးသည်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (constitutional federalism) သည် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များကို သာတူညီမျှဆက်ဆံရန် မလိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယတွင် ကတ်ရိုမီးယားနှင့်အခြားဒေသများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မတူညီသည့် ဆက်ဆံမှုကို ခံယူရရှိကြသည်။ အကြောင်းမှာ ပြည်ထောင်စုသို့ နောက်ထပ်ဝင်ရောက်လာမှုများ သို့မဟုတ် တခြား သမိုင်းဆိုင်ရာအမွေအနှစ်များကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေတွင် စပိန်နိုင်ငံ၏ တချို့သောဒေသများကို ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒအချို့အပေါ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာခွင့်ပြုပေးရန် အာမခံထားခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ခွင့်ပြုထားခြင်းမှာ ဖရန်ကိုအစိုးရ၏လွန်ကဲသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ်ကို ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့် တုန့်ပြန်ခွင့်ပြုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယူနိုက်တက် ကင်းဒမ်းနိုင်ငံသည်လည်း ဒီဖက်တို ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိတ်အပိုင်းအသီးသီးကို အဆင့်အတန်းမတူညီသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာများ ခွဲဝေပေးထားသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် အတူတကွပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းအဖြစ် ဝိသေသ လက္ခဏာသတ်မှတ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ဝိသေသပြုရာတွင် အရေးကြီးသည့် အယူအဆတစ်ရပ် ရှိသည်။ ယင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြည်နယ်များအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် နယ်ပယ်များ နှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်မဟုတ်ဘဲ၊ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ၎င်းအဖွဲ့အစည်း များ၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့်လည်း သက်ဆိုင်ကြောင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်စားပြုမှုကို နယ်မြေအပိုင်း အခြားအလိုက် သတ်မှတ်ထားသော ဒုတိယလွှတ်တော်တစ်ရပ်ရပ်မှတစ်ဆင့် မကြာခင်ဆိုသလို ရယူကြသည်။ သို့ရာတွင် မတူကွဲပြားသော အမြင်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံချက် ပေးရန် ဗဟိုအဆင့်တွင်လည်း တခြားသောနည်းလမ်းများစွာ ရှိပါသည်။ (အပိုင်း ၄ တွင် ကြည့်ပါ။)

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ထောက်ခံသော ယေဘုယျငြင်းခုံမှုများ များစွာရှိပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို တည်ထောင်ခဲ့သော ခေါင်းဆောင်ကြီးများက အစိုးရခွဲပေါင်း များစွာအနေဖြင့် ၎င်းတို့ထံမှ တစ်ဦးဦး၏ နိုင်လိုမင်းထက်ပြုခြင်းအန္တရာယ်ကို လျော့ကျစေပါလိမ့်မည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။

ပုံ - ၁ ။ ခေတ်အဆက်ဆက် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပျံ့နှံ့တည်ရှိမှု၊ ၁၈၅၀ - မျက်မှောက်ကာလ

ကိုးကား ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု စီမံကိန်း (၂၀၁၄) မှ ရရှိသည့် အချက်အလက်များ။

Box-2

အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ဘာသာစကား မူဝါဒများ

ဘာသာစကားသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အဓိကပြဿနာ တစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ နိုင်ငံတော်ဘာသာစကား တစ်ရပ်က နယ်မြေအပိုင်းအခြားကွာဟမှုကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေခဲ့ကြောင်း အငြင်းအခုံဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ပြည်နယ်များ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှု အက်ဥပဒေနှင့် ယင်း၏နောက်ဆက်တွဲ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများက ဘာသာစကားတစ်ခုက ကြီးစိုး လွှမ်းမိုးထားသည့် ပြည်နယ်များကို ဖန်တီးတည်ဆောက် ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ယင်းဥပဒေများသည် ဒေသသစ် တစ်ခုစီ၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနယ်နိမိတ်များနှင့် စီးပွားရေး အရရှင်သန်နိုင်စွမ်းတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တန်းတူလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသော ပြည်နယ်များတွင် ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းမှုအတွင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ အတော်အသင့်ရှိကြသည်။

ပြည်နယ်သစ်များ ပိုမိုတောင်းဆိုလာကြရာ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံ၏အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် ပိုမိုတောင်းဆိုလာခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြည်နယ်သစ်သုံးခုကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ ဘာသာစကားကွဲပြားမှုထက် အဓိကအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသောဒေသများကို ကိုင်တွယ် နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နောက်အကျဆုံး တည်ထောင်ပေးခဲ့သော တယ်လီဂါနာပြည်နယ်သည် တယ်လီဂူးဘာသာစကားပြော ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ် အက်ဥပဒေနှင့် ယင်း၏နောက်ဆက်တွဲပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေများသည် ဘာသာစကားမတူညီမှုအပေါ် ဗဟိုပြုသော ပဋိပက္ခများကို လျော့နည်းကျဆင်းစေရေး လုပ်ဆောင် ရာတွင် အောင်မြင်မှုရခဲ့သည့် သဘောရှိပါသည်။ ဘာသာစကားအလိုက်၊ လူမျိုးအလိုက် သတ်မှတ် ထားသောပြည်နယ်များကို တည်ထောင်ပေးခြင်းအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ကြီးကြီးမားမားပါဝင်ဖွဲ့စည်းစေ ခဲ့သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗဟိုတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဝေဖန်မှုများကို လျော့ကျစေခဲ့သည်။ မည်သည့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားမှု၊ မည်သည့်အုပ်စုကမှ တိုင်းပြည် တစ်ပြည်လုံးကို စိုးမိုးခြယ်လှယ်ခြင်း မပြု နိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် မည်သည့်ဒေသကမှ တခြားဒေသတစ်ခုကို ထာဝရလွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှု မပြု အောင်လည်း အာမခံချက်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ တခြားတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နယ်မြေသို့ လွတ်လပ်စွာ ထွက်ခွာနိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးရှိသောကြောင့် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားနိုင်မှုနှင့်အတူ သီးခြားနယ်မြေ တစ်ခုအတွင်းရှိ လူနည်းစု အကျိုးစီးပွား (နှင့်အခွင့်အရေးများ)ကို ပိုမိုလေးစားသမှုရှိစေနိုင်သည်။ အခြားသောငြင်းခုံမှုတစ်ခုက ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် မူဝါဒဆိုင်ရာစမ်းသပ်လေ့လာမှုကို လက်ခံသည် ဟုဆိုသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုတွင် မူဝါဒတစ်ခု အောင်မြင်ပါက ဗဟို သို့မဟုတ် တခြားပြည်နယ်များတွင် လည်း လက်ခံကျင့်သုံးရန် အခြေခံအကြောင်းတစ်ရပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် နယ်မြေ အပိုင်းအခြားများအရ အထူးသဖြင့်အရေးကြီးသည်မှာ ပြဿနာတိုင်းတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး အတွက် မူဝါဒတစ်ခုတည်းရှိနေခြင်းထက် ဖက်ဒရယ်စနစ်က ပိုမိုအားရကျေနပ်မှုဖြစ်စေရန် ဒေသ အလိုက်ဦးစားပေးမှုများကို ခွင့်ပြုပေးနိုင်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် နယ်မြေကွာဟပြီး ထင်ရှားသောဘာသာရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးရေးအမှတ် လက္ခဏာ ထပ်တူဖြစ်နေခဲ့လျှင် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ဘာသာစကားမူဝါဒများကို ဒေသအလိုက် ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပြုခြင်းက သင့်တော်မည်ဖြစ်သည် (Box 2 ကိုကြည့်ပါ။)။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် သဘာဝ သယံဇာတအရင်းအမြစ်များမှ ရရှိသောဝင်ငွေကို ရှင်းလင်းစွာ ခွဲဝေရေးကိုလည်း လက်ခံခွင့်ပြုရပါ သည်။ သဘာဝသယံဇာတများသည် သီးခြားပထဝီနယ်မြေအလိုက် စုစည်းတည်ရှိပါက သယံဇာတ ခွဲဝေရေးကိုစွဲမှာ အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာ - နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံတွင် သဘာဝသယံဇာတမှ ရရှိသော ဝင်ငွေ၏ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သယံဇာတထွက်ရှိသည့် ပြည်နယ် များသို့ ခွဲဝေပေးပါသည်။

သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပေးဆပ်ရမှုတချို့လည်း ရှိပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်က ပြည်နယ် အဆင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် အစိုးရစွမ်းဆောင်ရည်ကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ပေး ထားသောကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အပေးအယူလုပ်မှုများကို နောက်ထပ်ပြန်လည် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် ကြိုးပမ်းသည့်အားထုတ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဒေသအလိုက် ကိုယ်ပိုင် အမှတ်လက္ခဏာအပေါ် အလေးထားရေးကို အခြေပြုသည့် ဒေသန္တရအဆင့်ပါတီများကို ဖွဲ့စည်း နိုင်သည်။ ရေတိုတွင်ခွဲထွက်ရေးအတွက်ဖိအားတချို့ကိုလျော့ကျစေသည့်တိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို အားနည်းစေနိုင်သည့် အလားအလာရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့လုပ် ဆောင်ခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအပေါ်အခြေခံသည့် နယ်မြေပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းရှိသော ဖြစ်စဉ်များတွင် အထူးသဖြင့် မှန်ကန်မှုရှိနိုင်သည်။ အီရတ်နိုင်ငံတွင် ကဒ်လူမျိုးများ၏ သမိုင်းကြောင်း အရ အားနည်းချို့ယွင်းချက်ရှိမှုအနေအထားက ၁၉၉၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ဒီဖက်တို ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးထူထောင်ခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်မှသာ ကဒ်လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသကို အပြည့်အဝအသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် ကိုယ်ပိုင် စစ်တပ်၊ ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံ၏ တခြားသော အဆောင်အယောင် များရှိသည့် ဒီဖက်တိုပြည်နယ်ငယ်တစ်ခုအဆင့်ကိုရရှိခဲ့သည်။ ယခုစာတမ်းကိုပြုစုနေချိန်တွင် ယင်း ဒေသသည် ခွဲထွက်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပြီး အောင်မြင်မည်၊ မအောင်မြင်မည်ကိုမူ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မသိနိုင်သေးပေ။

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ခေတ်အဆက်ဆက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေရေးအတွက် မူဘောင် တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်များကြားခွဲဝေ သတ်မှတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အမြဲတမ်းအပြန် အလှန်ဆွေးနွေးနေရန် ယန္တရားတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးထားသည်။ ကနဦးဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များသည် အချိန်ကာလကြာလာသည်နှင့်အမျှ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းအပြောင်းအလဲသည် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်းမှတစ်ဆင့် ဖြစ်နိုင်သလို၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အတက် အကျမှုတစ်ဆင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အချိန်ကြာလာ သည်နှင့်အမျှ ပို၍ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိလာပြီး ကနေဒါနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်အစီအမံများအတွင်း ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုပို၍ကျဆင်းမှုနှင့်ကြုံတွေ့လာရသည်။

Box-3

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရှိ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာခွဲဝေထားမှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများကြားတွင် ဥပဒေပြုအာဏာခွဲဝေရန် ဇယားသုံးခု စီစဉ်ထားသည်။ ဇယား-၁ တွင် စစ်တပ်နှင့် ရဲအင်အား၊ ပြည်ထောင်စုဘဏ္ဍာငွေ၊ အခွန်အကောက်များ၊ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးအပါအဝင် ပြည်ထောင်စုသို့ ခွဲဝေပေးထားသော ဥပဒေပြုအာဏာဆိုင်ရာကျယ်ပြန့်သည့် အစီအစဉ်ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ဇယား-၂ အောက်တွင် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များက တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဘက်ဂျက်၊ အသေးစားချေးငွေများနှင့်ဒေသန္တရ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိစ္စများကို ဥပဒေပြုနိုင်သည်။ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်တွင် တရားစီရင်ရေးအာဏာဆိုင်ရာဥပဒေပြုခွင့်မရှိပေ။ ဇယား-၃ အောက်တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများအနေဖြင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ၁၀ ခုရှိပြီး ယင်းတို့တွင် မြို့ပြနှင့် ကျေးရွာစီမံကိန်းများ၊ စည်ပင်သာယာရေး လုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝသယံဇာတများ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ကျေးရွာနှင့်မြို့နယ်များရှိ လှုပ်စစ်မီးဆိုင်ရာကိစ္စများ ပါဝင်သည်။

ကိုးကား ။ ပုဒ်မ ၉၆၊ ၁၈၈ နှင့် ၁၉၆၊ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)။

Box-4

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ အာချီဒေသရှိ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဥပဒေများကို ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် အာချီဒေသနှင့် အနောက်ပါပူအာဒေသများအတွက် ရေးဆွဲခဲ့သည်။ အာချီဒေသအတွက် ၂၀၀၁ ခုနှစ် ဥပဒေသည် ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို ရှေးသိပ်ခြေလျော့နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ယင်းသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ လူသိရှင်ကြားစေ့စပ်ညှိနှိုင်းရန်၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်အစိုးရ၏ ငြင်းဆန်မှုကြောင့်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ဖင်လန်သမ္မတဟောင်း၏ ပြင်ပကြားဝင်ဖျန်ဖြေမှုအကူအညီဖြင့် အခင်းအကျင်းအသစ်ထွက်ပေါ်လာသည်။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကို ၂၀၀၇ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့သော အာချီဒေသပြန်လည်ထူထောင်ရေးအားထုတ်မှုများက အထောက်အပံ့ဖြစ်စေခဲ့သည်။ လေ့လာဆန်းစစ်သူများအနေဖြင့် အာချီဒေသကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အဆုံးစွန်အောင်မြင်မှုသည် အခြေအနေသုံးရပ်ပေါ်တွင်မှတည်နေသည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့မှာ ပါတီများကြားစေ့စပ်ဆွေးနွေးမှု၊ ဥပဒေသစ်တွင် တိကျမှုနှင့် အသေးစိတ်ပါဝင်မှုများရှိခြင်းနှင့် ပြင်ပစေ့စပ်ဖြန့်ဖြေသူများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အာချီဒေသသည် အနောက်ပါပူအာဒေသထက် ဒေသတွင်းစုစည်းညီညွတ်မှုပိုရှိပြီး အင်ဒိုနီးရှား၏တခြားလက်အောက်ခံဒေသများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပို၍သိသိသာသာအရှိန်အဝါရှိသည်။ အာချီဒေသတွင် အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကြီးပမ်းနေစဉ်တွင် အနောက်ပါပူအာဒေသ တည်ငြိမ်မှုမရှိခဲ့ပေ။

ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလမ်းကြောင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးလမ်းကြောင်းကိုဖြစ်စေ ရွေးချယ်ခြင်းမှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံတည်းအဖြစ် မည်သို့ပေါင်းစပ်တည်ဆောက်မည်နည်းဆိုသည်နှင့် သက်ဆိုင်ပေသည်။ နယ်မြေကွာဟမှုထင်ရှားပြီး ယင်းနယ်မြေကို မတူကွဲပြားသည့် နယ်မြေတစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုအဖြစ် ကန့်သတ်သည့်အခါ အဘက်ဘက်ကစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းသည့်နည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လိုက်လျောအလျော့ပေးသည့်နည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ အဆိုပါနယ်မြေတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် လျော့ချသင့်ပေသည်။ နိုင်ငံအဝန်း မတူကွဲပြားမှုများစွာရှိသည့် အခြေအနေများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ အလွန်အမင်းရရှိထားခြင်းက ဗဟိုအစိုးရမှဖယ်ခွာမည့် ဖိအားနှင့် ပဋိပက္ခများကို ဖိတ်ခေါ်စေနိုင်ကြောင်းငြင်းခုံကြသည်လည်း ရှိပါသည်။ ယင်းအကြောင်းအရင်းကြောင့်ပင် အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံသည် တစ်ပြည်ထောင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုံစံကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် သတိကြီးစွာဖြင့် ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အိန္ဒိယကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည့်တခြားနိုင်ငံများကမူ သက်ဝင်နေသော ဖက်ဒရယ်စနစ်က ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း ပြသခဲ့ပေသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ မတူကွဲပြားမှုနည်းပါးသော နိုင်ငံတစ်ခုတွင်မူ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ လုံးဝမလိုအပ်ပေ။

အချုပ်ဆိုရလျှင် ဖက်ဒရယ်စနစ်က နယ်မြေပိုင်းခြားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးရန်နှင့်နိုင်ငံများကို အတူတကွ စုစည်းထိန်းသိမ်းထားရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် သီးခြားအမှတ်လက္ခဏာဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်အသစ်များ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာစည်းရုံးမှုနှင့် တင်းမာမှုများကို ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။ ယင်းကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုအစိုးရတွင် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ များကို ကိုယ်စားပြုစေခြင်းသည် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာမျှဝေမှုကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် အရေးကြီးသောခြေလှမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။

၃။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် တာဝန်များခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း - ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးနှင့် အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းသည် ဗဟိုမှလက်အောက်ခံဒေသများသို့ အာဏာခွဲဝေပေးရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ကွဲပြားမှုရှိသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါဒေသန္တရ လက်အောက်ခံယူနစ်များတွင် မည်သည့် မူဝါဒရေးရာနယ်ပယ်နှင့်ပတ်သက်သည့် အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှိပေ။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးသည် ကမ္ဘာ့အနှံ့အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် အဓိကဦးတည်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။ ယင်းက ပဋိပက္ခလျော့ချရေးနှင့် အစိုးရစွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်စေရေးအတွက် စွမ်းဆောင်ပေး နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် တချို့ဖြစ်ရပ်များ၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုလျော့ချရေးကို ကျယ်ပြန့်စေနိုင်ပြီး အုပ်ချုပ်မှုအရည်အသွေးကို အကြီးအကျယ်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စေသည်။ ဥပမာ - ကင်ညာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ကောင်တီအုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရသစ် ၄၇ ခုကို တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းက ဗဟိုအစိုးရက အများဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့စဉ်ကထက် ပို၍အပြောင်းအလဲ၊ အလှုပ်အရှမ်းများသည်။ တချို့သောကောင်တီ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားသည့်ခေါင်းဆောင်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ တချို့ဒေသများတွင် ဝန်ဆောင်မှုပိုမိုကောင်းမွန်သော သက်သေအထောက်အထားများ၊ ကောင်တီတစ်ခုတွင် ရှုံးနိမ့်သောအုပ်စုတစ်ခုသည် အိမ်နီးချင်းကောင်တီတစ်ခုတွင် အနိုင်ရနိုင်သောကြောင့် လူမျိုးရေးတင်းမာမှုကို လျော့ချစေနိုင်ခြင်းများလည်းတွေ့ရသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေး အစီအစဉ်၏ ရေရှည်သက်ရောက်မှုကိုမူ မသိရသေးပေ။

နောက်ထပ်ရွေးချယ်စရာပုံစံတစ်ရပ်မှာ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းအစီအစဉ်အောက်တွင် ဒေသတစ်ခုကို ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုထက်ပို၍ဖြစ်စေ မတူညီသည့်သီးခြားအကြောင်းအရာများအပေါ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့သောလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို တိုင်းပြည်တွင်းရှိ ဒေသတိုင်းသို့ တိုးချဲ့မပေးထားပါ။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အထူးကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်သည် ပုံစံအခင်းအကျင်းအရ ပို၍ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိပြီး သီးခြားလိုအပ်ချက်များနှင့် အံ့ဝင်

ခွင်ကျစီမံနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ ဖင်လန်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာတွင်ရှိသော Åland ကျွန်းများသည် တစ်ချိန်က ရုရှားနှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံကြားနယ်မြေအငြင်းပွားမှုဖြစ်ခဲ့ရာ နယ်မြေများဖြစ် သည်။ ၁၈၅၆ ခုနှစ်တွင် ယင်းကျွန်းများတွင် နိုင်ငံအချင်းချင်းသဘောတူစာချုပ်အရ စစ်ရေးလှုပ်ရှား မှုကင်းမဲ့လာခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ဖင်လန်နိုင်ငံအတွင်း၌ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးက ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ယင်းနောက် မကြာမီမှာပင် ရုရှားထံမှ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် အဆိုပါကျွန်းများ ဖင်လန်နိုင်ငံအတွင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားသည်။ အခြေချနေထိုင်သူများသည် ဖင်လန်၏စစ်မှုထမ်းဥပဒေမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိ ကြပြီး ဥပဒေအရ ဆွီဒင်ဘာသာစကားကို သုံးစွဲကြသည်။ ကျွန်းများ၏ နယ်မြေအပိုင်းအခြားဆိုင်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်စေရန် ဥပဒေပထမဥပဒေမှလည်း တချို့အချက် များကို ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိကြသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ယင်းအစီအမံများသည် ဒေသအတွက် အစိုးရ ဝေစုထက်နိမ့်ချထားပြီး အလားအလာရှိသော သဘောထားကွဲလွဲမှုပြဿနာ မဖြစ်စေရန် ထိန်းသိမ်း ထားလျက်ရှိသည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် တစ်ပြည်ထောင်နိုင်ငံများအတွင်းတွင်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် သမိုင်း ကြောင်းများကို အသိအမှတ်ပြုရန် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို အသုံးပြုကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ တခြား သောအခြေအနေများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်ထားဆီး ရန်ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် အသုံးပြုကြပါလိမ့်မည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်စကော့တလန်လွတ်လပ်ရေးအတွက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ မကျင်းပမီ ဗြိတိသျှအစိုးရက ကော်မရှင်တစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းမည့်အကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ယင်းကော်မရှင်က တိုးချဲ့ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအသစ်များကို စကော့ တလန်ပါလီမန်သို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်မည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် မဲဆန္ဒရှင်များက ခွဲထွက်ရေးကို ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည်။ (ယင်းသို့ ငြင်းပယ်မှုကို ဆန္ဒမဲရာခိုင်နှုန်း ၅၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ခွဲထွက်လိုသူ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့သည်။) နောက်ပိုင်းတွင် အစိုးရကော်မရှင်က စကော့တလန်တွင် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန် သတ်မှတ်ရန်၊ ငွေချေးငှားမှုပြုရန်၊ ဒေသတွင်းနိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ချဲ့ထွင်ထိန်းချုပ်ရန် အာဏာရှိကြောင်း ထောက်ခံခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် စကော့တလန်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု အရှိဆုံးသော လက်အောက်ခံဒေသတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ခွဲထွက်ရန်အများလက်ခံသည့်ခြိမ်းခြောက် မှုကြောင့် စကော့တလန်သည် အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတချို့ကို ရရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နောက် ဆက်တွဲ ဥပဒေပထမဥပဒေခွဲထွက်ရေးဆုံးဖြတ်ချက်က နှစ်ဖက်စလုံးအတွက်တွက်ချက်မှုကို ပြောင်းလဲ စေခဲ့သည်။

Åland ကျွန်းဖြစ်ရပ်မှာကဲ့သို့ လက်အောက်ခံနယ်မြေ၏လူဦးရေသည် အတော်လေးနည်းပါးပြီး ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသောအခါ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်သည် အထူးသဖြင့် အသုံးဝင်နိုင်မည် ဖြစ် သည်။ ပိုမိုကြီးမားသည့် လက်အောက်ခံ နယ်မြေများသည် အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများအတွက် နှစ်နာ ဆုံးရှုံးမှုကို ဖန်တီးနိုင်ချေရှိသည့်အတွက် နိုင်ငံရေးအရလည်း ပို၍ထိလွယ်ရှလွယ်ပြဿနာရှိနိုင်ပေ သည်။ အခြားသောအရေးကြီးသည့် ပြောင်းလဲနိုင်ဖွယ်ရှိမှုမှာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရလာမည့်ဒေသ များတွင် နောက်ထပ်လက်အောက်ခံ လူနည်းစုများ ရှိနေနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေက ဒေသတွင်း အင်အားကြီးများထဲတွင်နေထိုင်ရသော အဆိုပါ လူနည်းစုအုပ်စုလေးများကို ဗဟိုအစိုးရ အနေဖြင့် အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ နယ်မြေ အပိုင်းအခြား၏အရင်းခံမှာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သီးခြားပြဿနာများနှင့် ဆက်နွှယ်မှုရှိသည့် ဒေသန္တရကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်ပေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းသို့သော နယ်မြေများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်သည် အလားအလာရှိပြီး အမှန်တကယ်ဆွဲဆောင်မှုရှိသည့် ရွေးချယ်ခွင့်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ယင်း ပြဿနာ နှင့်ပတ်သက်၍ International IDEA ၏ (၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ဆက်လက်ထွက်ရှိမည့်) "ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်း ခွင့်"နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစာတမ်းတို့ တွင် ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးခြင်း၏ အန္တရာယ်များအနက်တစ်ခုမှာ ဗဟိုအစိုးရ၏ အထောက် အပံ့များသည် ပင်မနိုင်ငံတော်၏ လက်အောက်ခံတခြားယူနစ်များကို အလားတူ အခွင့်အရေးများ

Box-5

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး

ပုဒ်မ ၃၄၈ -
နိုင်ငံတော်သည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမျှ လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာ၊ ရာထူးဌာနနှင့် အဆင့်အတန်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဆင်းရဲချမ်းသာတို့ကို အကြောင်း ပြု၍ ခွဲခြားမှု မရှိစေရ။

ပုဒ်မ ၃၅၄ -
နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူ တို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအလို့ငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေ များနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် အောက်ပါအခွင့်အရေးများကို လွတ်လပ်စွာ သုံးစွဲဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်-
(က) မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်၊ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ရေးသားဖြန့်ဝေခွင့်၊
(ခ) လက်နက်မပါဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်၊ စီတန်း လှည့်လည်ခွင့်၊
(ဂ) အသင်းအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အစည်းအရုံးများ ဖွဲ့စည်း ဆောင်ရွက်ခွင့်၊
(ဃ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချင်းချင်းကိုလည်းကောင်း၊ အခြား ဘာသာသာသနာကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်နစ်နာမှုမရှိ စေဘဲ မိမိချစ်ခင်မြတ်နိုးသည့် စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာသာသနာနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်။

ရရှိစေရန် တောင်းဆိုမှုများ ရှိလာနိုင်သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး ဖြစ်ခဲ့ပြီး အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံတွင်မူ အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှ အရှေ့တီမော၏ ခွဲထွက်မှုက အာချီနှင့် ပါပူအာဒေသများ၏တောင်းဆိုမှုကို မြင့်တက်စေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့သော အထူး အစီအစဉ်များ၏ အကျိုးခံစားရသူများမှာ အရေးအတွက်အားဖြင့် နည်းပါးသောအခါမျိုးတွင်ဖြစ်စေ၊ သိသာထင်ရှားသော သမိုင်းကြောင်း၏အကျိုးရလဒ်ကို ခံစားခွင့်ရကြသူများဖြစ်နေသည့် အခါမျိုး တွင်ဖြစ်စေ တခြားပြည်နယ်များအနေဖြင့် အလွန်အမင်းရမယ့်ကြပေ။

၄။ ဗဟိုအစိုးရဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ - အခွင့်အရေး၊ ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုပုံစံ၊ ကိုယ်စားပြုမှုပုံစံနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှုပုံစံ

နယ်မြေခွဲဝေပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ထားသည့် အကြောင်းအရာမှာ ဗဟိုအစိုးရနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး နယ်မြေခွဲဝေပိုင်းခြား သတ်မှတ်မှုကို အမျိုးအစား (၄) မျိုးခွဲခြားသတ်မှတ်လေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အခွင့်အရေး၊ ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှု၊ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှုတို့ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်များသည် နှစ်ဦးနှစ်ဘက် တစ်ခုတည်း အဖြစ်လက်ခံရန် မလိုအပ်သော်လည်း ကွဲပြားခြားနားသော ပုံစံများနှင့် ပေါင်းစည်းပါဝင် ထည့်သွင်း နိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။

အခွင့်အရေးများ

အခွင့်အရေးများသည် တိုင်းသူပြည်သားများ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ပေးအပ် ထားသော အရာများဖြစ်ကြပြီး နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် အရေးကြီးဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ နယ်မြေခွဲဝေပိုင်းခြား သတ်မှတ်ရာတွင်လည်း အခွင့်အရေးများသည် အရေးပါသော နေရာမှရှိနေသည်။ သို့ဖြစ်၍ နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ခိုင်မာအားကောင်းစွာ ကာကွယ် ပေးနိုင်ရန် စီမံထားရှိခြင်းသည် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ရှိနေဆဲနိုင်ငံရေးစနစ်ကို စွန့်ခွာလိုသော စိတ် ဆန္ဒကိုလျော့ချပေးနိုင်ရာရောက်ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများကို ၎င်းတို့ကိုးကွယ်ယုံကြည်ရာ ပွဲလမ်း သဘင်များတွင် လွတ်လပ်စွာပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ ဘာသာစကားများကို လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ပေးခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ လူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်းများသည် ဒေသခံများ အနေဖြင့် အစိုးရအပေါ် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်စိတ်ကို ပြေလျော့စေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ အခွင့် အရေးများကိုခိုင်မာစေခြင်းသည် ထိုပုံစံအကျိုးအမြတ်မရရှိနိုင်ဟု ဆိုပါကလည်း တိုင်းပြည်ကို တစ် စိတ်တစ်ဝမ်းတည်းပုံစံဖြစ်အောင် ဖန်တီးတည်ဆောက်နိုင်မည်ဖြစ်ကာ မလိုလားအပ်သော အရေး အခင်းများ ဖြစ်ပွားစေခြင်းကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ ကိုလည်း အလေးထားတတ်သော စိတ်ဓာတ်များပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပါသည်။

တစ်သီးပုဂ္ဂလဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် လူအုပ်စုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအားလုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြင့် နယ်မြေခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်အတွက် စီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးကြီးဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ လူမျိုးစုသိုင်းအပိုင်းများ ၏ အခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်အခိုင်အမာပေးထားခြင်းကို အိန္ဒိယဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာလမ်းကြောင်း များတွင်အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ထည့်သွင်းပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် တောင် အာဖရိကနိုင်ငံ၏ သမိုင်းတစ်လျှောက်ဖြစ်ပွားကြုံတွေ့ခဲ့သော လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုအပြီးတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ခံစားခဲ့ရသော လူနည်းစုများသာမက ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်အတွင်း နိုင်လိုမင်းထက် ပြုလုပ်ကာ သတ်ဖြတ်အကြမ်းဖက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လူအုပ်စု၏ဒဏ်ကိုခံစားခဲ့ရသော လူ များစုအနေဖြင့်လည်း လူ့အခွင့်အရေး အကျိုးအမြတ်များကို ခံစားနိုင်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတွင်း နိုင်ငံသားတိုင်း၏အခွင့်အရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် အချက်များထည့်သွင်းရေးဆွဲရန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ခိုင်မာသည့် လူ့အခွင့်အရေးအချက်များထည့်သွင်းခြင်း အချက်တစ်ခုတည်းဖြင့် နယ်မြေများခွဲဝေသတ်မှတ်ချက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်သည်မဟုတ်သော်လည်း နိုင်ငံသားအားလုံး၏ လူ့ အခွင့်အရေး အခြေခံအချက်အလက်များကို ခိုင်မာသေချာအောင် အာမခံပေးအပ်နိုင်ခြင်းသည်

Box-6

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုကြား သဘာဝသယံဇာတခွဲဝေထားပုံ။

မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဇယား(၁) (ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း) နှင့် ဇယား (၂) (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ဥပဒေပြုစာရင်း) အရ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုကြား သဘာဝသယံဇာတခွဲဝေရေးကို ယခုကဲ့သို့ အာဏာခွဲဝေပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းသည် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ပြည်ထောင်စုဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လောက်အောင် လောင်ကျွမ်းစေသည်ဟုသတ်မှတ်ထားသော အခြားအရည် အခဲများ၊ သတ္တုများ၊ သတ္တုတွင်းများ၊ သတ္တုတွင်းအလုပ်သမားဘေးကင်းရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်တည်ဆောက်ရေး၊ ကျောက်မျက်ရတနာ၊ ပုလဲနှင့် သစ်တော်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင်ထားရှိပြီး ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အကြီးစားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေးမှအပ မဟာဓာတ်အားလိုင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အလတ်စားနှင့်အသေးစား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေး၊ ဆားနှင့် ဆားထွက် ပစ္စည်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ကျောက်မျက်ရတနာ ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ သွေးခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများကိုမူ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင် ထားရှိသည်။

တည်ငြိမ်အေးချမ်းသော အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုယန္တရားတစ်ရပ်ဖြစ်စေရန် များစွာအထောက်အကူပေးသည်ကိုတော့ တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။

ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှု

ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုသည် အခွန်ဘဏ္ဍာများကို နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ နယ်မြေများအားလုံးအတွက် ခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းဆိုသည့် အကြောင်းအရာပင် ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုတွင် အဖိုးတန်သော သဘာဝသယံဇာတများရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် အခြားဒေသများတွင် အဖိုးတန်သဘာဝသယံဇာတများရှိနေခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဘဏ္ဍာငွေများခွဲဝေသုံးစွဲရေး သတ်မှတ်ချက်ကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည့်အကြောင်းအဖြစ် ရှိနေတတ်ပေသည်။ ထို့အတူ ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုအတွက် ဘဏ္ဍာငွေများ ခွဲဝေသတ်မှတ်သော ယန္တရားသည်အချို့ရှိနေဆဲ တင်းမာသည့်အခြေအနေများကို ပြေလျော့စေရန်လည်း အထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါသည်။ အထူးသဖြင့် အဖိုးတန်သဘာဝသယံဇာတများ ပိုင်ဆိုင်ထားသောဒေသသည် နိုင်ငံတွင်းရှိ အခြားဒေသများထက် လူဦးရေနည်းပါးသည့် အခြေအနေရှိနေလျှင်မူအထက်တွင် ဆိုသည့်အတိုင်း ရှိနေဆဲတင်းမာသည့်အခြေအနေများကို ပြေလျော့စေနိုင်ပါသည်။ သို့သော် သဘာဝသယံဇာတ ကြွယ်ဝသောနယ်မြေသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို အခြားဒေသများသို့ခွဲဝေပေးရာတွင် အနည်းဆုံးပမာဏကိုသာခွဲဝေပေးရန် ကြိုးစားလာလိမ့်မည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် သဘာဝသယံဇာတကို အခြေပြုသောဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းကို ကောင်းမွန်စွာ အပေးအယူလုပ်နိုင်ခြင်းသည် နယ်မြေများအကြား ကြုံတွေ့နေရသော အဓိကပြဿနာဖြစ်သည်။

ရေနံနှင့်အခြားအဖိုးတန်သဘာဝသယံဇာတများကို ခွဲဝေသုံးစွဲသည့်အခါ ချမ်းသာသောဒေသများနှင့် ဆင်းရဲသောဒေသများကြား ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြည့်စုံမှု အရှိဆုံးဖြစ်စေရန် အလေးထားလုပ်ဆောင်ရလေ့ ရှိသည် (ဥပမာ - ခိုင်မာသောအာမခံချက်များ) ။ (Anderson 2012 တွင် ကြည့်ပါ)။ နိုင်ငံ့ရိုးရိုးယားပြဿနာကိုလေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါက အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း သယံဇာတမှရရှိသောဝင်ငွေများကို ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းထားရေးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရာ၌ အဓိကအကြောင်းအရာအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ပြီး အချိန်နှင့်အမျှ ဆွေးနွေးအဖြေရှာရခဲ့ကြရသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ ထို့အတူ အီရတ်တွင်လည်း အထက်ပါဝင်ငွေခွဲဝေသုံးစွဲမှုသည် အဓိကပြဿနာဖြစ်ခဲ့သည့်အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့်ပင် သေချာစွာမဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၌မူ သယံဇာတခွဲဝေသုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို အခြေခံမူထဲတွင် ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့ပြီး ထိုသို့ခွဲဝေသုံးစွဲရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်နှင့် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေတို့တွင် စီမံခန့်ခွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင်မူ အထက်လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ်များအတွက် တိုင်းပြည်ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေသုံးစွဲဖြန့်ဖြူးရန် စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်ရှိပေသည်။ အခြားနိုင်ငံအများစုတွင်မူ ဘဏ္ဍာရေးဟန်ချက်ညီအောင် ထိန်းညှိခြင်းကို ပြည့်စုံရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြခြင်းအစား အထွေထွေဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှု လုပ်ငန်းစဉ်အောက်တွင်သာထားလေ့ရှိကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်တကျပေါ်ထွက်လာရေးအတွက် ညှိနှိုင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဘဏ္ဍာငွေ ပြန်လည်ခွဲဝေရေးသည် လုံးဝအရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် တည်ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ကိုယ်စားပြုခြင်း

နိုင်ငံအဖြစ် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ဒေသအလိုက် သတ်မှတ်ကိုယ်စား ပြုခြင်းသည် အင်စတီကျူးရှင်းအတွင်း အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ရှိနေပေသည်။ (လူဦးရေကိုအခြေခံ၍ ကိုယ်စားပြုခြင်း (သို့မဟုတ်) နယ်နိမိတ်ဒေသကို အခြေခံ၍ ကိုယ်စားပြုခြင်း စသည့်) တန်းတူညီမျှမှုမရှိသော ကိုယ်စားပြုမှုပုံစံသည် သဘောထားကွဲလွဲစေနိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကို ယူဆောင်လာစေနိုင်ပါသည်။

Box-7

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြစ်ဖွဲ့စည်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) တွင် မြို့နယ်ကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ လူဦးရေကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃၃၀ ဦးနှင့် တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က အမည်စာရင်းတင်သွင်းသည့် စစ်တပ်ကိုယ်စားလှယ် ၁၁၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) တွင် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်တစ်ခုစီလျှင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် တစ်ခုလျှင် အမည်စာရင်းတင်သွင်းသည့် ကိုယ်စားလှယ် ၄ ဦးစီကျဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

ကိုးကား။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၀၉ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ပုဒ်မ ၁၄၁ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ

ကွဲပြားသောဒေသဆိုင်ရာယူနစ်တို့၏ အသံများကို ဗဟိုသို့ပြောဆိုခွင့်ပေးခြင်း၏ အဓိက အခြေခံအကြောင်းအရာမှာ အထက်လွှတ်တော်ထဲမှတစ်ဆင့် ဒေသအသီးသီးမှ ကိုယ်စားပြုသူတို့၏ ကွဲပြားသောအသံများကို နားထောင်နိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ် အသီးသီးအနေဖြင့် အထက်လွှတ်တော်အတွင်း တူညီသောအမတ်နေရာကို ရရှိခံစားနိုင်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ သေးငယ်သောပြည်နယ်လေးများသည် လူဦးရေ နည်းသော်လည်း လူဦးရေများသော ပြည်နယ်ကြီးများနှင့် ကိုယ်စားပြုခွင့်တွင် တန်းတူရှိနေပေသည်။ ထိုအချက်သည် လူဦးရေနှင့်တွက်ကြည့်မည်ဆိုပါက ပြည်နယ်လေးများသည် ပြည်နယ်ကြီးများထက် နိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာတွင် ပိုမိုရရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ အထက်လွှတ်တော်အမတ်များသည် ဒေသန္တရကိုယ်စားပြုကာ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံစားခြင်းဖြင့် သို့မဟုတ် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုအတွက် အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေး လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခံရမည်ဖြစ်သည်။

အထက်လွှတ်တော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် အဓိကအားဖြင့် ဥပဒေပြုရေးကိုသာအားပြုပြီး ဖက်ဒရယ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိတ်ယိုးပီးယားနိုင်ငံ၏ အထက်လွှတ်တော်သည် ဖက်ဒရယ်နှင့်သက်ဆိုင်သော အငြင်းပွားဖယ်ပြုသနာများကို ဖြေရှင်းပေးခြင်း၊ ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်းအပြင် ဘက်ဂျက်တွက်ချက် ခွဲဝေပေးခြင်းကို လည်းဆောင်ရွက်သည်။ သို့သော် ကင်ညာနှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံများမှ အထက်လွှတ်တော်များ အနေဖြင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အနည်းငယ်သာရှိသည်ကိုတွေ့ရပေသည်။ အထူးသဖြင့် အထက် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ခရိုင်များနှင့် နယ်မြေဒေသများနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြဿနာအများစုကို ကိုင်တွယ်နိုင်ခွင့်အား တင်းကျပ်စွာတားမြစ်ခံထားရပါသည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင်မူ ၎င်း၏အထက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို popular vote ဖြင့်ရွေးချယ်ထားသောကြောင့် ခရိုင်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဒေသများကို ကိုယ်စားပြုခွင့်ပေးထားသော်လည်း အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခွင့်မရှိစေရန် သတ်မှတ်ထားသည်။

နယ်မြေများခွဲခြားသတ်မှတ်မှုအပေါ် စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အထက်လွှတ်တော်၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ထိရောက်မှုမည်မျှရှိနိုင်သည်ကို ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲအပြတ်သတ်နိုင်မှု အခြေအနေပေါ်တွင် မူတည်နေသကဲ့သို့အစိုးရကိုမည်ကဲ့သို့ဖွဲ့စည်းထားသလဲဆိုသည့်အကြောင်းအရာအပေါ်တွင်လည်း အခြေတည်နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အချို့ စနစ်များတွင် (ဥပမာ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်) ကိုယ်စားလှယ်များသည် ပြည်နယ်အစိုးရများကို ကိုယ်စားပြုခွင့်ပေးထားသည်။ သို့သော်လည်း အိတ်ယိုးပီးယားနိုင်ငံကဲ့သို့ စနစ်များတွင်မူ ကိုယ်စားလှယ်များကို ပြည်နယ်လွှတ်တော်များကရွေးချယ်ကြပြီး ပါတီအလိုက် အချိုးကျကိုယ်စားပြုခွင့်ရရှိသည့်အမတ်နေရာများဖြင့် ခွဲဝေထိန်းညှိထားလေ့ရှိသည်။ ပါလီမန်စနစ် အမြောက်အများတွင် အောက်လွှတ်တော်များအနေဖြင့် အစိုးရဖွဲ့စည်းမှုအတွက် အဓိကကျနေပါက အထက်လွှတ်တော်များသည် အာဏာမရှိဘဲ ဖြစ်နေတတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း သမ္မတစနစ်တွင်မူ အရေးပါသော ဥပဒေများရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရာ၌ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုမိုရရှိတတ်ပါသည်။

နယ်မြေဒေသများကို ကိုယ်စားပြုသော ယူနစ်များပါဝင်ဆောင်ရွက်ရသည့် အခြားလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းများ ပါဝင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်းများ၌ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများရှိနေတတ်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် ပြင်ဆင်ရမည့်စာသားများကို ကြိုတင်စီမံရေးသားရလေ့ရှိသည်။ အိတ်ယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင်မူ ကိုယ်စားပြုယူနစ်ခွဲများအားလုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးတွင် ပါဝင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အိန္ဒိယ၊ နီပေါနှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံများတွင်မူ ကိုယ်စားပြုယူနစ်များ၏ အကျိုးပေးအပေါ် ထိခိုက်စေသည့် ပြင်ဆင်ချက်များထည့်သွင်းခြင်းကို ကန့်သတ်ထားသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံး သောနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် ကွန်ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများအားလုံး၏ ထက်ဝက်နီးပါးသည် ထိုသို့သော စနစ်အတိုင်းကျင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ကျင့်သုံးသောစည်းမျဉ်းသည် ဥပဒေများပြင်ဆင်ရာတွင် တစ်ဖက်သတ်အပေး အယူလုပ်နေခြင်းများကို ကာကွယ်တားမြစ်နိုင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

ဩစတြေးလျနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး တင်ပြချက်များသည် ပြည်လုံး ကျွတ်အမျိုးသားဆန္ဒခံယူပွဲတွင် အကြိမ်ပေါင်းစွာ အောင်ပွဲခံနိုင်ခဲ့သော်လည်း တကယ်တမ်းတွင် ပြင်ဆင်ခွင့်မရခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် (ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၁၈ အရ) ပြည်နယ်အများစုတွင် (လိုအပ်သော) ထောက်ခံမဲအများစု (Majority vote) ကို မရရှိခဲ့ သောကြောင့် ပြင်ဆင်ချက်ကို အတည်မပြုနိုင်ခဲ့ပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကမူ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်တွင် ပြည်နယ်များ၏ညီတူညီမျှကိုယ်စားပြုမှုကို ယင်းပြည်နယ်များ၏ သဘောတူခွင့်ပြုမှုမရှိဘဲ အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ခွင့် မပေးထားပေ။ မလေးရှား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကမူ ဆာဘားပြည်နယ်နှင့် ဆာရာပတ်ပြည်နယ်များအတွက် ထိုပြည်နယ်များ အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြင်ဆင်ခွင့်ကို ဗီတိုအာဏာပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ရေးတွင် နယ်မြေများခွဲခြားသတ်မှတ်မှုအား နည်းလမ်းနှစ်သွယ်ဖြင့် သဘော တူခွင့်ပြုချက်ကို ထည့်သွင်းထားခြင်းသည် လွယ်လင့်တကူပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်ခြင်း မရှိစေရန် ကာကွယ်ထားခြင်းလည်းဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံတွင်မူ အပြန်အလှန်အသုံးပြုခွင့် ရှိသော ဗီတိုအာဏာသည် ခိုင်မာအားကောင်းလွန်း တတ်ပေသည်။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စေမည့် မည်သည့်ပြင်ဆင်ချက်မျိုး အတွက်မဆို ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန်လိုအပ်သည်။ ယင်းအချက်က ကာလကြာရှည် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပြည်တွင်းစစ်ကို အဆုံးသတ်စေရန်အတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အတားအဆီးအဖြစ် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

ဒေသဆိုင်ရာများအနေဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့ စစ်တပ် သို့မဟုတ် တရားရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ တွင် ကိုယ်စားပြုပိုင်ခွင့်ကိုလည်း ရရှိကောင်းရရှိနိုင်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သီးခြားဖြစ်တည်မှုထင်ရှား သောကွီးဘတ်ပြည်နယ်ကို ဗဟိုတရားရုံးချုပ်တွင် တရားသူကြီးနေရာ သုံးနေရာရရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ယင်းကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အလွတ်သဘော ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများသည် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေသည်ကို နိုင်ဂျီးရီးယား နိုင်ငံကို လေ့လာခြင်းဖြင့် သိနိုင်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ အလှည့်ကျအုပ်ချုပ်ခွင့်မူအရ သမ္မတ ရာထူးအား နိုင်ငံတော်ပိုင်း နှင့်မြောက်ပိုင်းမှ တလှည့်စီထမ်းဆောင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ဂျီး ရီးယား၌ အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့နှင့် အခြားသောဖက်ဒရယ် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဘက်ဂျက်များခွဲဝေချထား မှုများအားလုံးသည် တိုင်းပြည်၏ ဖက်ဒရယ်လက္ခဏာရပ်များကို ရောင်ပြန်ဟပ်နေစေရန် လိုအပ် သည်ကို တွေ့ရသည်။

ကိုယ်စားပြုမှုကို တိတိကျကျဖြင့် တင်းကျပ်စွာဖော်ပြထားပါကလည်း ထိုတိုင်းပြည်သည် အချိန်ကာလကြာ လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ညှိနှိုင်းပြုပြင်ရာတွင် ပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင် ရတတ်ပါသည်။ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဘီးနားနိုင်ငံ အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံသည် အပြန်အလှန်သဘောတူ ရန်လိုအပ်သည့် ဗီတိုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ သမ္မတရွေးကောက်တင်မြှောက်မှု၊ ကိုယ် စားပြုလွှတ်တော်အတွက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်မှုနှင့် တရားရေးအတွက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်မှုကို အဓိကတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုသုံးစုအကြားတွင် တိတိကျကျခွဲဝေပိုင်းခြားထားသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဗဟိုအစိုးရယန္တရားများအတွင်းရှိ အာဏာခွဲဝေမှုသည် ခိုင်မာအားကောင်းသော ကိုယ်စားပြုမှုကို အပြင်ပန်းအားဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သော်လည်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် ခက်ခဲသည့်ရလဒ်များ နှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုတို့သည် အစိုးရ၏လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကြပ်ကြပ်တည်းတည်း ဆောင်ရွက်ရသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

သို့ရာတွင် ဒေသန္တရယူနစ်များအနေဖြင့် ဗဟိုမှချမှတ်လိုက်သော ပေါ်လစီအပေါ်တွင် ဗီတို အသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိပါက ဗဟိုမှချမှတ်လိုက်သော ဒေသတွင်းလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုတွင် အောက်ခြေမှလိုက်စားမှုများရှိနေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်အချို့ကိစ္စရပ်များ၌ ဒေသန္တရ ဆိုင်ရာ ယူနစ်များသည် ဗဟိုမှချမှတ်လိုက်သည့် ၎င်းတို့သဘောတူညီမှုမရှိသော ပေါ်လစီများကို လျစ်လျူရှု အရေးတယူမရှိဘဲ နေသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ယခုကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များသည် ယနေ့

ခေတ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် လက်တွေ့ဖြစ်ပွားနေသော ပြဿနာများဖြစ် ပါသည်။ သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်၏ ရာသီဥတု၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပေါ်လစီများအပေါ်တွင် အမြင်မတူ သဘောထားကွဲလွဲသော ပြည်နယ်များရှိ ဒေသန္တရအစိုးရများ သည် ထိုပေါ်လစီများကိုဖော်ဆောင်ရာတွင် ကွဲပြားခြားနားသော ချဉ်းကပ်ဖော်ဆောင်မှုဖြင့်သာ လုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အသိအမှတ်ပြုခြင်း

စင်စစ်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အစုအဖွဲ့များကို ဖော်ပြထားသလို အမျိုးသားရေး ဆိုင်ရာလက္ခဏာရပ်များကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြပါသည် (ဥပမာ- နိုင်ငံတော်အလံ)။ အဆိုပါ ရေးသားဖော်ပြထားသော လက္ခဏာရပ်များသည် လွှမ်းမိုးကြီးစိုးနေသည့် အုပ်စုများနှင့် လူနည်းစုများအတွက်ပါ ကွဲပြားမှုများဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုခြင်း သည် အမြင်မတူပါက ဒေသန္တရအခြေပြုအုပ်စုများနှင့် ဆက်ဆံရေးတင်းမာမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ ဒေသန္တရ အခြေပြုလူမျိုးစုများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လူမျိုးစုလက္ခဏာရပ်များကို အသိအမှတ် ပြုရေးသည် အရေးပါသည့် အကြောင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာသဘောသဘာဝ ကို ကိုယ်စားပြုထင်ဟပ်နိုင်သည့် အမျိုးသားရေးလက္ခဏာရပ်များကို အသိအမှတ်ပြုစေလိုကြသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံအလံတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ပြည်နယ် ၅၀ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်ကို ကြယ်များဖြင့် ဖော်ပြထားပြီး စတင်တည်ထောင်သော ပြည်နယ် ၁၃ ခုကို ကိုယ်စားပြု၍ လိုင်းများကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ၂၀၁၂ ဆိုမာလီယာနိုင်ငံ၏ ယာယီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံအတွင်းရှိ ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်အားလုံးသည် မိမိပြည်နယ်ကိုယ်စားပြုအလံ များနှင့် လက္ခဏာရပ်များကို ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်ဟု ရှင်းလင်းတိကျစွာရေးသား ခွင့်ပြုပေးထား သည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ကင်မရွမ်းသမ္မတ ဘီယာ (Biya) သည် တိုင်းပြည်အမည်ကို "ပြည်ထောင်စု ကင်းမရွမ်း သမ္မတနိုင်ငံ (United Republic of Cameroon)" မှ ကင်းမရွန်းသမ္မတနိုင်ငံ (Republic of Cameroon) အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ယခင်က ဗြိတိသျှပိုင်တောင်ပိုင်း ကင်မရွန်း နှင့် ပေါင်းစည်းခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ထိုအစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့ထုတ်လိုက်ရပြီး နောက်ပိုင်း အင်္ဂလိပ်အသံထွက်ရှိသည့် အမည်မှ ဟိုးယခင်ကအသုံးပြုခဲ့သော ပြင် သစ်စကားသံ ထွက်နိုင်ငံအဖြစ် ပြန်လည်မှည့်ခေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နီပေါနိုင်ငံတွင်မူ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နီပေါဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် ပြည်နယ်များအမည်သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုရန် သဘောတူညီမှုမရ ရှိခဲ့သဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ပြည်နယ်ဆိုင်ရာလွှတ်တော်များ ကျင်းပချိန်မှသာ ဆွေးနွေးသတ်မှတ်ရန် ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့ပြီး ထိုလွှတ်တော်များ မကျင်းပမီအချိန်တွင် ပြည်နယ်များအားလုံးကို ဂဏန်းနံပါတ်တပ်၍ ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ရွေးကောက်ပွဲများ၏ အရေးပါမှု

အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံသည် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များအထိ ကျယ်ပြန့်သည်ကို တွေ့ရပြီး ထိုရွေးကောက်ပွဲစနစ်များသည် နယ်မြေများခွဲဝေအုပ်ချုပ်မှုအပေါ်လည်း အရေးကြီးသော အကျိုးသက်ရောက်မှုကိုဖြစ်စေသည်။ အချို့ပုံစံများသည် ကွဲပြားခြားနားသော အုပ်စုများကို အတူ တကွပေါင်းစည်းစေရန် ဆွဲဆောင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ပေါင်းစည်းမှုကိုအားပေးသော ရွေးကောက်ပွဲစနစ်မျိုးများသည် ကိုယ်စားပြုမှုကို သေချာစေရန်အတွက် အရေးပါသော အခန်း ကဏ္ဍတွင် ရှိနေတတ်သည်။ ဥပမာ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံတွင် သမ္မတကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရန် အတွက် နှစ်ဘက်သဘောတူညီမှုစံရှိရန်လိုအပ်သည်။ သမ္မတလောင်းအနေဖြင့် အဓိကကျသော မဲဆန္ဒနယ်အများစုတွင် အနိုင်ရရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ပြည်နယ် သုံးပုံနှစ်ပုံထဲမှ ထောက်ခံမဲ လေးပုံ တစ်ပုံ ရရှိရန်လည်း လိုအပ်ပေသည်။ ထိုရွေးကောက်ပွဲစနစ်သည် တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းနှစ်ဘက် စလုံးအားကောင်းသောနိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံ၏ အများစုကိုကိုယ်စားပြုနိုင်သည့် စစ်မှန်သော သမ္မတကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်စေရန် စီမံထားခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားရှိ နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရန်အတွက် ကွဲပြားခြားနားသော နိုင်ငံအနှံ့ရှိ နေရာစုံတွင် ကိုယ်စားပြုနိုင်

Box-8

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော် များက ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများနှင့် ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိရန်များအား အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိ မရှိစိစစ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်း ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသည် ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီးအကြား၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား၊ တိုင်းဒေသကြီး အချင်းချင်း၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုအချင်းချင်း ဖြစ်ပေါ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ရန် တာဝန်လည်း ရှိပေသည်။

ကိုးကား။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆ အရ။

သူများရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထို့ပြင် လူမျိုးရေးကို ကိုယ်စားပြုသည့် ပါတီများကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ထား သလို ပါတီများသည် လူမျိုးဒေသစုံကို ကိုယ်စားပြုရန် လိုအပ်ခြင်းကြောင့် ဒေသန္တရများအတွက်လည်း ကိုယ်စားပြုသော ဖက်ဒရယ်လက္ခဏာရှိသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများ သေချာပေါက်ပေါ်ထွက်လာစေ နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော အမျိုးသားပါတီများသည် ဒေသဆိုင်ရာနှင့်ပတ်သက် သော ဆန္ဒအသံများကို ခိုင်မာစွာထွက်စေရန် ပို့ဆောင်ပေးသည့်အရာများလည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ ယင်းကို စကော့တလန်ရှိ ဗြိတိသျှလေဘာပါတီ ရပ်တည်ပုံနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ပါသည်။ လေဘာပါတီအနေဖြင့် ကတ်ဘီ နက်နေရာများကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်ခြင်းနှင့် ပါလီမန်အတွင်း ခိုင်မာအားကောင်းနေသည်မှာ စကော့တလန်ကိုယ်စားပြု နေရာအများစုကို ရရှိထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

အတူတကွပေါင်းစည်းနေထိုင်မှုကို နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအဆင့်တွင် ပါတီတစ်ခုတည်းက လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးနေခြင်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း တန်းတူရည်တူပေါင်းစည်းမှုအဖြစ် နှစ်ပေါင်းများစွာတည်တံ့ စေရန် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အထောက်အကူပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေသည်။ ထိုအတူ အခြားနယ် မြေများကွဲပြားခြားနားစွာရှိနေသော နိုင်ငံများတွင်လည်း ယင်းသို့သော အတွေ့အကြုံများကို တွေ့ရ ပါသည်။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် အထူးညှိနှိုင်းရေးအစီအစဉ်များသာမက တူညီသည့် အကျိုး စီးပွားအမျိုးမျိုးကို ပေါင်းစည်းထားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံရေးပါတီ တည်ရှိနေမှုသည် နယ်မြေ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို လျော့ချနိုင်ခဲ့သည်။ အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင်လည်း နိုင်ငံတွင်းလွှမ်းမိုး ထားသော အစိုးရပါတီ (ဒီမိုကရက်တစ် နိုင်ငံရေးပါတီမဟုတ်ပေ) က ဖက်ဒရယ်စီမံချက်ချမှတ်ပြီး မတူကွဲပြားသူများကြား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရာ အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သည်။

တဖက်တွင်လည်း နေရာအဆင့်ပေါင်းစုံအတွက် ကျင်းပသောရွေးကောက်ပွဲများသည် မဲဆန္ဒ ရှင်များ၏ပြိုင်ဆိုင်မှုကို လမ်းဖွင့်ပေးထားသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဥပမာ-အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကွန်ဂရက်ပါတီ၏ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးမှုကို ကျဆုံးစေခဲ့သည့်အချက်မှာ ပြည်နယ်အဆင့်ရွေးကောက်ပွဲ များ၏ အားပြိုင်မှုများကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ထိုအဖြစ်နှင့်ပုံသဏ္ဍာန်တူစွာ တောင် အာဖရိကနိုင်ငံတွင်လည်း နှစ်ပေါင်းများစွာ လွှမ်းမိုးထားသည့် အာဖရိကန် အမျိုးသားကွန်ဂရက် ပါတီသည် လက်ရှိကာလရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲရုံးနေပြီး အထူးသဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒေသဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲတွင် မြို့တော်ကောင်စီနေရာအတွက် လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

၅။ ပဟိုအစိုးရဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ - အာမခံပေးခြင်းနှင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းချက်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုအားလုံးတွင် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးမှုများနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား လိုက်နာကျင့်သုံးမှုများလိုအပ်ပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် နည်းလမ်းအချို့ရှိပါ သည်။ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသည် နယ်မြေများခွဲဝေအုပ်ချုပ်မှုရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် အမြဲလိုလို တွေ့မြင်ရပါသည်။ အခြေခံဥပဒေခုံရုံးသည် နယ်မြေခွဲခြားသတ်မှတ်မှုအတွင်း ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဥပဒေနည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် အဓိကကျသော အင်စတီကျူးရှင်း လည်း ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းကို ဂျာမနီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံး၊ အမေရိကန်တရားရုံးချုပ်နှင့် အခြား နိုင်ငံများရှိ ဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးများတွင် တွေ့နိုင်ပေသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၄၄ အရ ဖွဲ့စည်းထားသော တောင်အာဖရိက အခြေခံဥပဒေခုံရုံးသည် တောင်အာဖရိက အရှေ့တောင် ပိုင်းဒေသ၏ ဒေသစွဲအမြင်ကို အခြေခံ၍ဖော်ပြလာသည့် ကွ-ဇူးလူး-နေတယ် (KwaZulu Natal) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရေး တင်ပြချက်ကို ပယ်ချခဲ့ပြီး ယခင်သုံးစွဲနေသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကိုသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့်အညီ လိုက်နာကျင့်သုံးရန် တရားဝင်ထုတ်ပြန်ကြေညာနိုင်ခဲ့သည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် တရားရုံးများသည် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်း နိုင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်က ဖိလစ်ပိုင်တရားရုံးချုပ်သည် အကြိုဆွေးနွေးချက် သဘောတူညီမှုအရ အခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော ဘန်စမိုရီဒေသ၏ လွတ်လပ်သော တရား ဥပဒေဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာဖော်ပြချက်ကိုကြားဝင် စီရင်ချက်ချမှတ်ပေးခြင်းဖြင့် အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်ကလည်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင်

ဆူနာမီဘေးဒုက္ခအပြီး ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအမံတစ်ရပ်အား အစိုးရနှင့် တမီးလ်လွတ်မြောက်ရေးတပ်များကြား သဘောတူညီမှုတစ်ခု ရယူခဲ့သည်။ ယင်းအစီအမံသည် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေများ သုံးစွဲခြင်းတွင် လွှတ်တော်၏ အခန်းကဏ္ဍကိုမှေးမှိန်စေသောကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဟု တရားလွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ သီရိလင်္ကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်သူများနှင့်တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်သောငွေကြေးသုံးစွဲမှုများကို လွှတ်တော်၏လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်အောက်တွင်သာ ထားရှိပေသည်။

အထက်ပါအကြောင်းအရာများအပြင် ကြားနေအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း နယ်မြေသတ်မှတ်ချက်နှင့် သက်ဆိုင်သော ဖြေရှင်းချက်များကို နားလည်သဘောပေါက်စေရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဘိုလီဗီးယားနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအရနက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းသဘောထားကွဲလွဲသော အခြေအနေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ တရားရုံးနှင့် အခြေခံဥပဒေခုံရုံးတို့ တည်ရှိနေမှုများသည် အထူးအရေးပါလာသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးနှင့် ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို မည်သို့ စီမံအုပ်ချုပ်ရမည်ဆိုသည့်မေးခွန်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ကွန်ဂရက် (အထက်လွှတ်တော်)မှ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သတိချုပ်ရမည်ဟု ထောက်ပြပြောဆိုနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် တရားရုံးများနှင့် အမှီခိုကင်းလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် သတ်မှတ်ထားသော ယန္တရားများကို အာမခံချက်ပေးခြင်းနှင့် နယ်မြေပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီမှုများကို နိုင်ငံရေးအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းများကို ပြုလုပ်သည်။ အီသီယိုးပီးယားတွင် ထိုသို့သော အခန်းကဏ္ဍကို အထက်လွှတ်တော်က တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အီရတ်နိုင်ငံတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကာလ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေသည် ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြု သမ္မတတင်မြှောက်ရန်အတွက် ခုံသမာဓိလူကြီးများ ရွေးချယ်ရာတွင်ဒေသတွင်း အငြင်းပွားမှုများကို ပြေလျော့စေခဲ့သလို ထိုသို့ဖြစ်စေရန်လည်း ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်က ကျောထောက်နောက်ခံပြု အာမခံချက်ပေးခဲ့သည်။

နောက်ဆုံးအချက်မှာ နယ်မြေခွဲဝေအုပ်ချုပ်မှု ဆိုင်ရာပြဿနာရပ်များကို အဆင်ပြေစေရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ စီမံဆောင်ရွက်မှုများသည်လည်း အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေတတ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ထိုသို့သော ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် ကျွမ်းကျင်စွာရှာဖွေထားသော ဖြေရှင်းပုံနည်းလမ်းများရှိခြင်း၊ သဘောတူညီစေရန် မက်လုံးပေးဆွဲဆောင်နိုင်မှုရှိခြင်း၊ သဘောတူညီမှုရရှိထားသည့်အချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ မတတ်နိုင်သည့်အဆုံး နိုင်ငံရေးဖိအားပေးကာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရေးတွင် ကူညီပံ့ပိုးနိုင်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့်လည်း အဖွဲ့အစည်းများအကြား သဘောတူရန် အဆင်သင့်မဖြစ်ခင်စပ်ကြား ညှိနှိုင်းမှုပြုလုပ်ရန် ဖိအားပေး တိုက်တွန်းခြင်းအားဖြင့် သဘောတူညီမှုမရတတ်သည့် အခြေအနေမျိုးလည်းရှိနိုင်သည်။ နယ်မြေချင်းထိစပ်နေသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နယ်မြေဆိုင်ရာ အာမခံချက်ပေးသူနေရာမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်အချက်အလက်များအရ သင့်တော်မှုရှိပေ သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အကျိုးအမြတ်အနည်းငယ်တော့ ပုံမှန်အားဖြင့် ပေးရတတ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ ပို၍စည်းစနစ်ကျသော စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုများနှင့် လုပ်ငန်းဖော်ဆောင်ရေးယန္တရားများသည် နှစ်သက်လိုလားဖွယ်ကောင်းသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ပြဿနာရပ်များအားလုံးအတွက်မူ အဖြေတစ်ခုတော့ မဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၆။ နိဂုံးသုံးသပ်ချက်

ပဋိပက္ခများသည် နယ်မြေတစ်ခုအတွက်ဖြစ်စေ၊ နယ်မြေအများစုကို ကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့အစည်းများကြားတွင် ဖြစ်စေဖြစ်ပွားတတ်ပါသည်။ ဖြစ်ပွားသည့် အခြေအနေများပေါ်မူတည်၍ ပဋိပက္ခ ပြေငြိမ်းရေးဖြေရှင်းချက်များနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ရှိစေရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရာတွင် မည်သည့်အမျိုးအစားနှင့် ကိုက်ညီမှု

ရှိသည်ကို ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ နယ်မြေဒေသကို အခြေခံ၍ ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာနည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းသည့်ပုံစံ အမြောက်အများရှိပါသည်။ ယင်း နည်းလမ်းများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ခွဲဝေပေးခြင်း၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပါဝင်စေခြင်း၊ ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းနှင့် အထူးအုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ သတ်မှတ်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် နယ်မြေဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများကိုဖြေရှင်းရာတွင် ဒေသများတွင် ဗဟိုအစိုးရအားဖွဲ့စည်းတည်ဆောက် ပုံကိုပြင်ဆင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ သယံဇာတထွက်ရှိသည့် နယ်မြေများအတွက် ၎င်းတို့ဒေသမှထွက်ရှိသည့် သယံဇာတများကို ပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲစေခြင်း၊ ဗဟိုအစိုးရအတွင်း ဒေသဆိုင်ရာအုပ်စုများကို မဖြစ်မနေ လုံလုံလောက်လောက် ပါဝင်စေခြင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဒေသဆိုင်ရာအမှတ်လက္ခဏာရပ်များကို အသိအမှတ် ပြုခြင်းနှင့် အာမခံပေးခြင်း စသည့်အချက်များ ပါဝင်ပေသည်။

မည်သို့သောအခြေအနေမျိုးတွင်မဆိုအကောင်းဆုံးဖြေရှင်းချက်များရွေးချယ်ရာတွင်ဆက်စပ် စဉ်းစားရမည့် ပကတိအနေအထားအပေါ်တွင် အဓိကသက်ဆိုင်ပေသည်။ ပြဿနာအများစုတွင် ကိုယ်စားပြုမှုကို ပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် နယ်မြေခွဲခြား သတ်မှတ်မှု များကို တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ပြီးပြည့်စုံသည့်အချက်များ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ပြင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသသည်နိုင်ငံတစ်ခုလုံးနှင့်ယှဉ်လျှင်သေးငယ်သည့်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်နေပါက အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည်လည်း အသုံးဝင်သည့် ဖြေရှင်းနည်းတစ်မျိုးဖြစ်ပေသည်။ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် သတ်မှတ်ပေးလိုက်ခြင်းသည် အခြား ဒေသဆိုင်ရာအားလုံးအတွက် နှစ်ဦးနှစ်ဘက် အပေးအယူလုပ်ရာတွင် ပြိုကွဲပျက်ပြားမှုကို ဦးတည် စေခြင်းမရှိဘဲ ယုံကြည်မှုကိုတိုးပွားစေသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစေသည်။ သို့သော်လည်း အထူး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ဒေသအပေါ် အခြားပြင်ပမှအာဏာတစ်ခုက လွှမ်းမိုးနေပါက နယ်မြေခွဲဝေ သုံးစွဲမှုတွင် ကိုယ်ကျိုးရှာမှုများရှိလာနိုင်ပါသည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်မျိုးကို ရှေးတိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သော ယူကရိန်းနိုင်ငံပိုင် ခရိုင်းမီးယားပြဿနာတွင် ဥပမာအဖြစ် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

အထောက်အထားအများစုကိုကြည့်မည်ဆိုပါက နယ်မြေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းချက်များသည် နိုင်ငံလိုမင်းထက်ပြုမည့်အပေါ် စိုးရိမ်မှုများကို ထင်ဟပ်နေပေသည်။ သို့ရာတွင် မကြာခင်ဆိုသလို ယင်းစိုးရိမ်မှုများကိုဖြစ်စေသော အဓိကအချက်မှာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအာဏာခွဲဝေမှု၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း များကို ခွဲဝေဖြန့်ဖြူးမှု၊ သဘောထားဖွင့်ဟဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အမှတ်လက္ခဏာအပေါ် ပြိုင်ဆိုင် မှုများဖြစ်နေသည်ကိုလည်းတွေ့ရပေသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အခြားစနစ်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် အရေးပါသောစနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး အချိန်နှင့်အမျှ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများနှင့်ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်မှုများအတွက် မူဘောင်တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ပေသည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) သည် ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော ဒီမိုကရေစီစနစ် ပေါ်ထွန်းရေးကို အထောက်အပံ့ပေးရန် ရည်သန်ဆောင်ရွက်နေသည့် အစိုးရများအကြားချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

MyConstitution အကြောင်း

MyConstitution စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ပြည်တွင်းတွင်ဖော်ဆောင်ပြီး အသိပညာပြည့်ဝသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာရေးကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကျိုးစီးပွားပတ်သက် ဆက်နွယ်သူများ၏ တောင်းဆိုချက်များကို အခြေခံကာ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သူများ အတွက် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်မှ အကြံပေးဝန်ဆောင်မှု များကိုလည်း ပေးအပ်ပါသည်။ ဤအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အနှစ်ချုပ်စာတမ်းများအတွဲအား အဆိုပါ ကြိုးပမ်း အားထုတ်မှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

MyConstitution စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့် အတွေ့အကြုံ များကို အခြေခံကာ ဆက်စပ်မှုရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို လေ့လာမှုများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ကိုလည်း ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။

ဆက်သွယ်ရန်

International IDEA မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်ရုံး
၆၈(ဘီ)၊ ဆရာစံလမ်း၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊
ရန်ကင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ။
Email: info-myanmar@idea.int
Tel: +95 9 263 128104
Fax: + 95 1 5564 07

www.idea.int

ကိုးကားချက်များနှင့် ထပ်မံလေ့လာ ဖတ်ရှုဖွယ်ရာများ

Anderson, G., *Fiscal Federalism: A Comparative Introduction* (New York: Oxford University Press, 2010)

—(ed.), *Oil and Gas in Federal Systems* (Toronto: Oxford University Press, 2012)

Choudhry, S., 'Classical and Post-Conflict Federalism: Implications for Asia', in R. Dixon and T. Ginsburg (eds), *Comparative Constitutional Law in Asia* (Cheltenham: Edward Elgar, 2014)

Comparative Constitutions Project, *Data Release 2.0* (2014), <<http://www.comparativeconstitutionsproject.org>>

Y. Ghai (ed.), *Autonomy and Ethnicity: Negotiating Competing Claims in Multi-Ethnic States* (New York: Cambridge University Press, 2013)

McGarry, J., O'Leary, B. and Simeon, S., 'Integration or Accommodation? The Enduring Debate in Conflict Regulation', in S. Choudhry (ed.), *Constitutional Design for Divided Societies: Integration or Accommodation?* (New York: Oxford University Press, 2008)

Scott, K., *Federalism: A Normative Theory and its Political Relevance* (New York: Continuum, 2011)

မှတ်တမ်းတင် အသိအမှတ်ပြုလွှာ

ယခုစာအုပ် ထုတ်ဝေရေးသားခြင်းကို နေရာဝန်ထမ်းများရောက်ရှိကြီးကြားမှုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အစိုးရတို့မှ ထောက်ပံ့ပေးပါသည်။

